

T. C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

25.
KAZI SONUÇLARI
TOPLANTISI
2. CİLT

26-31 MAYIS 2003
ANKARA

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI YAYINLARI

Yayın No: 2997/2

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

Yayın No: 100

YAYINA HAZIRLAYANLAR

Koray OLŞEN

Dr. Haydar DÖNMEZ

Dr. Adil ÖZME

Eylem TUFAN

DİZGİ: Meryem UYANIKER

ISBN: 975-17-3109-7 (Tk.No)

975-17-3111-9 (2. Cilt)

ISSN: 1017-7655

Not: Bildiriler, sahiplerinden geldiği şekliyle ve geliş sırasına göre yayınlanmıştır.

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI DÖSİMM BASİMEVİ
ANKARA-2004

İÇİNDEKİLER

Erksin GÜLEÇ, Steven KUHN, Mary STINER Üçağızlı Mağarası 2002 Yılı Kazısı	1
Jürgen SEEHER Boğazköy-Hattuşa 2002 Yılı Çalışmaları	11
Işın YALÇINKAYA, Harun TAŞKIRAN, Metin KARTAL, M. Beray KÖSEM 2002 Yılı Karain Kazıları	19
Oktay BELLİ, Alparslan CEYLAN 2002 Yılı Aşağı ve Yukarı Anzaf Urartu Kaleleri Kazısı	29
Numan TUNA Datça/Emecik/Sarı Liman Mevkii Arkaik Tapınak 2002 Yılı Çalışmaları	41
Remzi YAĞCI Soli/Pompeiopolis 2002 Yılı Kazıları	49
Numan TUNA Burgaz 2002 Yılı Çalışmaları	61
Nuran ŞAHİN, Cumhur TANRIVER, Işık ŞAHİN, Akın ERSOY, Duygu Sevil AKAR, Sevgiser AKAT, Şengül FUL Klaros 2002 Yılı Kazı, Restorasyon ve Epigrafi Çalışmaları	73
Ahmet A. TIRPAN, Bilal SÖĞÜT 2002 Yılı Lagina Kazıları	87
Güven BAKIR, Yaşar ERSOY, Melike ZEREN, Fikret ÖZBAY, Bilge HÜR MÜZLÜ 2002 Yılı Klazomenai Kazısı	101
Francesco D'ANDRIA Hierapolis 2002 Yılı Araştırma ve Kazı Çalışmaları	111
M. Oluş ARIK Alanya Kalesi 2002 Yılı Kazı Çalışmaları	123
M. Oluş ARIK Hasankeyf 2002 Yılı Çalışmaları	127

Kemal SERTOK, Fikri KULAKOĞLU, F. Flomena SQUADRONE 2002 Yılı Şaraga Höyük Kurtarma Kazıları	139
Hayat ERKANAL, Emrullah KARATURGUT 2002 Yılı Çeşme-Bağlararası Kazıları	153
Hayat ERKANAL, Michał ARTZY, Ourania KOUKA 2002 Yılı Liman Tepe Kazıları	165
Tunç SİPAHİ 2002 Yılı Hüseyindekte Kazısı	179
Elizabeth GREENE, George F. BASS 2002 Yılı Pabuç Burnu Kazısı Ön Raporu	187
Süleyman ÖZKAN, Erol FAYDALI, Aliye ÖZTAN, Meriç C. EREK 2002 Yılı Köşk Höyük Kazıları	195
Ramazan ÖZGAN 2002 Yılı Knidos Kazıları	205
Ahmet YARAŞ 2002 Yılı Allianoı Kazısı	217
Aygül SÜEL, Mustafa SÜEL 2002 Yılı Ortaköy-Şapınuva Kazı Çalışmaları	229
Mehmet ÖZDOĞAN, Necmi KARUL, Eylem ÖZDOĞAN Mezraa-Teleilat Höyüğü 4. Dönem Çalışmaları	235
Armağan ERKANAL-ÖKTÜ 2002 Yılı Panaztepe Kazıları	245
Jacques DES COURTILS Ksanthos 2002 Yılı Kazı Kampanyası	253
Erol ALTINSAPAN 2002 Yılı Bilecik Osmanlı Dönemi Çarşı Alanı Kazısı	259
Guido ROSADA Tyana Archaeological Excavations 2002	267
Gülriş KOZBE, Kemalettin KÖROĞLU Kavuşan Höyük 2002 Yılı Kazısı	279
Musa TÖRNÜK, Erksin GÜLEÇ, Mehmet SAĞIR, İsmail ÖZER, Cesur PEHLEVAN 2002 Yılı Sivas/Hayranlı-Haliminhanı Kazısı	289

Recep MERİÇ, Ali K. ÖZ, Aygün EKİN MERİÇ, Gözde ULUŞANS Metropolis 2002 Yılı Kazıları	293
Eugenia EQUINI SCHNEIDER Excavation and Research at Elaiussa Sebaste: The 2002 Campaign	303
Ayla SEVİM, Cesur PEHLEVAN 2002 Yılı Çankırı Çorakyerler Kazısı	317
Engin BEKSAC Adramytteion/Ören 2002 Yılı Kazısı	327
Engin ÖZGEN, Barbara HELWING, Atilla ENGİN, Alan GREAVES, Özlem ERDEM Oylum Höyük, 2002	339
Rüçhan ARIK Kubad-Abad 2002 Yılı Kazı Çalışmaları	345
Oktay BELLİ, Mete TOZKOPARAN 2002 Yılı Van-Yoncatepe Kalesi ve Nekropolü Kazısı	351
Ebru PARMAN, Canan PARLA Eskişehir (Merkez Karacaşehir Köyü) Karacahisar Kalesi 2002 Yılı Kazı Çalışmaları	365
Orhan BİNGÖL, Görkem KÖKDEMİR Magnesia ad Maeandrum 2002 (19. Yıl)	371
Abdullah DEVECİ, Kübra ENSERT Akarçay Höyük Kazı Çalışmaları	381
Bedri YALMAN 2002 Yılı İznik Tiyatro Kazısı	391
Ara ALTUN, Belgin DEMİRSAR ARLI İznik Çini Fırınları Kazısı 2002 Yılı Çalışmaları	403
Altan ÇİLİNGİROĞLU Van-Ayanis Kalesi 2002 Yılı Kazısı.....	413
Aslı Erim-ÖZDOĞAN, Füsun AKSAC, Mehmet Akif İŞİN Tekirdağ Menekşe Çatağı, Doğu Çatak Kazısı	421
Erhan BIÇAKÇI, Erol FAYDALI, Çiler ALTINBİLEK Tepecik-Çiftlik 2002 Yılı Çalışmaları	435

Mehmet ÖZSAİT 2002 Yılı Harmanören Mezarlık Kazısı	441
K. Levent ZOROĞLU, Ayşe ÇALIK-ROSS, Mehmet TEKOC AK, Volkan EVRİN Kelenderis 2002 Yılı Kazısı Raporu	451
Christine KEPINSKI Tilbeshar about the Early/Middle Bronze Age Transition	467
Bradley J. PARKER, Lynn Swartz DODD The Upper Tigris Archaeological Research Project (Utarp): A Preliminary Report from the 2002 Excavations at Kenan Tepe	471

2002 YILI LAGİNA KAZILARI

Ahmet A. TIRPAN*
Bilal SÖĞÜT

Lagina Hekate kutsal alanı ve çevresinde 2002 yılında yapılan kazı ve restorasyon çalışmaları 15.07.2002-13.09.2002 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir¹. Bu dönemde kutsal alan içerisinde ve nekropol alanında önceki yıllarda başlanmış olan kazı çalışmalarına devam edilmiştir. *Propylon*, altarın batısındaki şapel, altar ile tapınak arasındaki Bizans yapısı ile tapınağın batı yönünde kazı yapılmış ve nekropol alanında daha önce açılmış olan bir mezarda çalışılmıştır. Ayrıca, Turgut kasabası içinde sosyal antropolojik bir çalışma ve 1830-1930 yıllarına ait olan resmî binaların cepheleri ile ilgili bir araştırmaya başlanmıştır.

1-Propylon Kazısı

*Propylon*da 1891 ve 1892 yıllarında Osman Hamdi Bey'in çalışmalarından sonra ilk defa, 1993 yılında ekibimiz tarafından kazı ve restorasyon çalışmalarına başlanmış ve yapı *orthostat* blokları seviyesine kadar ayağa kaldırılmıştı. Ayrıca *propylonun* doğusunda altar yönüne doğru giden döşemenin hemen kuzey kenarında Menekles ve Epainetos'a ait olan heykel kaidesinin kazısı tamamlanıp bulunan bloklara göre rekonstrüksiyonu yapılmıştı. Bu yıl *propylonun* batıdaki yarım yuvarlak girişinin olduğu alanda ve Menekles ve Epainetos anıtının arka bölümünde kazılar yapıldı. Bu kazıların amacı, *propylon* ile *stoa* ve buradaki duvarın ilişkisinin çözümüne yönelikti.

Propylonun batısında yaklaşık 4 m. yüksekliğinde bir toprak kesiti bulunmaktadır. Her yıl bu alana erozyonla toprak dökülmektedir. Bu yıl da buraya dökülen topraklar temizlendi ve buradaki çukurumuz batı yöne doğru genişletildi. Burada yarım yuvarlak basamakların üst seviyesinde, üst yapıya ait friz, *geison*-sima blokları ele geçirildi. Yarım yuvarlak girişin tamamı ile Stratonikeia antik kentine doğru giden kutsal yola ait olan döşemelerden daha geniş bir alan açığa çıkarıldı. Bu döşemeler yöre halkı tarafından "mol Mehmet" taşı olarak bilinen siyah bir taştan yapılmıştı. Aynı döşemelerin

* Prof. Dr. Ahmet A. TIRPAN, Selçuk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölüm Başkanı, Konya/TÜRKİYE
Yrd. Doç. Dr. Bilal SÖĞÜT, Pamukkale Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Denizli/TÜRKİYE

1 Kazı Heyeti; Prof. Dr. Çetin Şahin, Doç. Dr. Celal Şimşek, Doç. Dr. Mehmet Meder, Yrd. Doç. Dr. Asuman Balıran, Yrd. Doç. Dr. Osman Kunduracı, Yrd. Doç. Dr. Abuzer Kızıl, Yrd. Doç. Dr. Saim Cirtil, Yrd. Doç. Dr. Mustafa Büyükkolancı, Arkeolog Haliuk Yalçınkaya, Arş. Gör. Coşkun Daşbacak, Arş. Gör. Tunç Sezgin, Arş. Gör. Makbule Ekici, Arş. Gör. Zehra Satar, Arş. Gör. Kadriye Şahin, Arş. Gör. Selda Özgün, Arş. Gör. M. Ayşem Tarhan, Arş. Gör. Mehmet Okunak; yüksek lisans öğrencileri: Ahmet Öztürk, Zeliha Gider, Tolga Özhan, Nebile Yıldız; Arkeolog, Restoratör: Şenay Ocal, Müjdat Demir, Murat Karatağ, Hünkar Keser, Halime Aslan; öğrenciler: Tolga Özdemir, Eren Karakuş, M. Tuncay Özdemir, Hüseyin Kamalak, Rifat İlkaya, Süleyman Topaloğlu, Pınar Yanık, İrem Öztürk, Safiye Aydın, Ayşen Coşkuntuna, Funda Yürü, Deniz Batu, Vildan Konaç, Leyla Akgün, Sakine Konak, Esin Özel, Melin Aydın, Güliden Öztürk, Sevgi Kokun, Güliden Özkalalı, Ayşe Geyik, Ali Beyazıtöğlü, Selçuk Kaya, Kerem Abuhan, İlker Ulaş, Fulya Sorgun'dan oluşmaktadır. Bakanlık temsilcisi olarak Uşak Müzesi'nden Uğur Hoşgören katılmıştır. Yardımları için, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne, Döner Sermaye İşletme Merkezi'ne ve Yatağan Termik Santrali'ne, Güney Ege Linyitleri İşletmesi Müdürlüğü'ne, Turgut halkına ve özvenli çalışmaları için tüm ekip üyelerine teşekkür ederiz.

burada küçük bir alanda ve *propylonun* doğusundaki altar yönüne giden yolda da kullanıldığı önceki yıllarda tespit edilmişti².

Kuzeydoğuda Menekles ve Epainetos anıtının arkasından gelip *propylonun* kuzeybatı kenarı boyunca devam eden kabarik çentiklenmiş yüzeyli, dörtgen taşlı duvarın *propylonun* kuzeybatı kenarındaki anta duvarı ile ilişkisini belirlemek için bu alanda kazı yapıldı. Doğudan gelen duvarın, yolun kuzeybatı kenarı boyunca batıya doğru devam ettiği anlaşılmaktadır (Resim: 1). Bu alandaki kazılarda birinci basamak seviyesine kadar inildi. İlk basamağın cephesinin kabayonu bırakılmış olması; bu seviyenin, kullanıldığı dönemde kapalı tutulmuş olduğunu düşündürmektedir. Ayrıca kabarik yüzeyli duvarın burada var olduğu ve *propylonun* üç basamaklı alt yapısı ile birlikte sonradan ilâve edilmiş olduğu açık bir şekilde anlaşılmaktadır. Buradaki çalışmalar esnasında sikkeler ele geçirildi. Sikkelerin temizliği tamamlandıktan sonra bunlar ile ilgili değerlendirmeler yapılacaktır.

Menekles ve Epainetos heykel kaidesinin arkasındaki kabarik çentiklenmiş yüzeyli, dörtgen taşlı duvarın *stoa* ile ilişkisini belirlemek için bu alanda bir sondaj çalışması başlatıldı. Önceki yıllarda *stoadaki* sütun sırasının yerleştirildiği zemin bulunmuştu³. Bu *peristasisin* doğusundaki oturma sıralarının belirlenmesi çalışmalarına ağırlık verildi. Buradaki açmada seviye indirilmeye başlandı. Bu alanda, *stoaya* ait sütunların oturduğu zemin olarak düşündüğümüz alanın hemen önünde, içinde yoğun şekilde mermer kırıklarının yer aldığı sıkıştırılmış toprak tabakası ile karşılaşıldı. Bu alanın devamında ise, 2,50x3 m.lik bir alanda, değişik ölçülerde mermer ve moloz taş parçaları ile kaplı bir zemin döşeme alanı ile karşılaşıldı. Bu döşemede *propylonun* Efes sütun kaidesi, *stoa*nın triglif-metobuna ait parçalar bulunmaktadır. Bunların yüzeye yakın olması ve sürekliliğinin olmaması, son dönemde yapılmış olabileceğini düşündürmektedir. Bu alandaki çalışmalara gelecek yıl devam edilmek üzere ara verildi.

2-Şapel Kazısı

Altar kazısı esnasında, altarın batı duvarına bitişik inşa edilmiş bir şapelin varlığı belirlenmişti. 2001 yılında yapılan çalışmalarda; altarın giriş, *apsis* ve doğu yönü zemin döşemesine kadar temizlenmişti⁴. Bu çalışmanın bir devamı olarak bu dönemde batı duvarı ve bu duvarın batısındaki alanda kazı çalışmalarına devam edildi (Resim: 2).

Altarın batısında yer alan şapelin batı duvarının bulunduğu alanda, güneydoğudan kuzeybatıya doğru, temizlik ve kazı çalışmalarına başlandı. Bu çalışma sırasında geçen yıllardaki gibi; küçük heykel/kabartma parçaları, birçok mimari bloklar ve bu bloklara ait parçalar ele geçirildi. Bunlar arasında; altarın duvarları üzerine gelen arşitrav, yivli sütun tamburu, toskana kaide parçası, toikhobat, Korinth başlığı parçası, parapet duvarına ait kaide ve kafes parçaları, çörten, çeşitli büyüklüklerde heykellere ait kırık elbise ve vücut parçaları bulunmaktadır.

Şapelin batı duvarının iç kısmında çıkarılmış olan blokların bulunduğu yerdeki çalışmalara da devam edildi. Yapılan çalışmada üst yapıya ait korniş bloğu, tavan kaseti, sütun tamburu, arşitrav parçaları ve duvar bloğu ortaya çıkarıldı. Bu blok ve parçalara envanter numaraları verilip 1/50 ölçeğinde buluntu çizimleri yapıldıktan sonra vinç yardımı ile altarın doğusuna taşındı. Bu alan, geçen yıl ortaya çıkardığımız, altarın batısında inilen *euthynteria* blokları seviyesine kadar kazıldı.

Şapelin batı duvarının batısındaki açmada üst seviyeden itibaren 38 sikkeler bulundu. Bunlardan OZAS1 envanter numaralı sikkeler toprak üst seviyesinden 0,75 m. aşağı-

2 A. Tırpan-B. Söğüt, "2001 Yılı Lagina Kazı ve Restorasyon Çalışmaları" 24. Kazı Sonuçları Toplantısı-2, 2003, Baskıda, Res.6.

3 *Stoa ve peristasis* döşemesi hakkında bkz. A. Tırpan "Lagina Kazısı: 1993-1994" 17. Kazı Sonuçları Toplantısı-2, 1996, 213-214.

4 A. Tırpan-B. Söğüt, "2001 Yılı Lagina Kazı ve Restorasyon Çalışmaları" 24. Kazı Sonuçları Toplantısı-2, Ankara, 2003, Baskıda, Res.10-11.

ğıda, diğer 37 sikke ise toprak üst seviyesinden 1,50 m. ile 2,02 m. arasında ele geçirdi. Burası, mimarî blokların yoğun olarak bulunduğu seviyedir. Sikkeler ile ilgili çalışmalar devam etmektedir.

Açmanın kuzeybatısında, toprak üst seviyesinden 1,45 m. derinlikte şapelin kuzey duvarının bir devamı olarak birlikte inşa edilip batı duvarına birleştirilmiş duvar bulundu. Bu duvar güneybatıya doğru devam ediyordu ve şapelin diğer duvarları gibi devşirme malzeme ile yapılmıştı.

Kazı sonrasında, şapelin batı duvarının, uzunlamasına konmuş iki Dor arşitravı üzerine inşa edildiği görüldü (Resim: 3). Bu arşitravların birleşme yerinde, üst bölümü kırılmış, yuvarlak bir altar vardır. Bunun yüzeyinde çoğunluğu tahribata uğramış, Grekçe yazıtın iki satır halinde küçük bir bölümü yer almaktadır. Aynı seviyede kuzeybatıdaki arşitravın altında, kuzey duvarından 60 cm. uzaklıkta, ince yonu ile işlenmiş bir altar parçası olabileceğini düşündüğümüz dörtgen bir blok tespit edildi. İşçiliği oldukça kaliteli olan ve ön cephesinde üçgen biçimli bir niş bulunan bu blok, bir altara ait olabilir⁵. Arşitravların üzerinde yükselen batı duvarın işçiliği, şapelin diğer duvarlarına göre daha basittir. Bu duvara göre, yapının bir deprem sonucunda yıkıldığı ve buna bağlı olarak hem duvarında açılma olduğu hem de doğudan batıya doğru eğildiği görülmektedir (Resim: 4).

Bu yıl yapılan çalışmalar sonucunda şapelin plânı tamamlanmış oldu (Resim: 4). Gelecek yıllarda, şapelin kuzeybatısındaki yapının şapel ile ilişkisi ve bu yapı kompleksinin dönemi konusundaki çalışmalara ağırlık verilecektir. 2001 yılında şapelin içinde bulunan sikke ve küçük buluntular ile yapılan mimarî tespitlere göre, şapelin M.S. 325 yılında alınan kiliselerin serbest olarak inşa edilmesi ile ilgili karardan sonra inşa edilmiş olabileceğini ve aynı yüzyıl içerisinde, muhtemelen yüzyılın ikinci yarısında olan bir deprem ile yıkıldıktan sonra terk edildiğini düşündürmektedir (Resim: 5).

Şapelin erken yapılardan birisi olduğunu düşündüren en güzel tespitlerden birisi de şapelin girişindeki blok üzerine kazınmış olan ve bir zafer gösterisi yapan bir figürdür. Bu figür her iki elinde birer haçı zafer gösterisi biçiminde havaya kaldırmış ve her iki yanında başlangıç ve sonu ifade eden A ve W harfleri yazılıdır. Burada, Hıristiyanlığın pagan inancına karşı kazandığı bir zafer anlatılmak istenir gibidir.

3-Tapınağın Batısındaki Çalışmalar

Geçen yıllarda, tapınağın üzerinde bulunan mimarî bloklar kaldırılmıştı. Ayrıca yerleri kesin ve sağlam olan sütun tamburları yerlerine konmuştu. Restorasyon çalışmaları sona tapınağın çevresindeki kazılara başlandı. Bu yıl tapınağın güneybatısında çalışıldı (Resim: 6). Buradaki mimarî bloklar, bir deprem sonrasında kuzeydoğudan güneybatıya doğru yıkıldığı gibi bulundu.

Açmada, üstten 4. krepis seviyesine kadar inildi. Çalışmalar sonucunda ortaya çıkarılan blokların üst yapı elemanlarına ait olduğu görüldü. Bu elemanlara ait demir dübel, kurşun parçaları ve bir adet de bronz dübel etrafında tutturulan kurşun parçası ile beraber ele geçirildi. Yapılarda bronz dübel kullanılması sık rastlanan bir durum değildir. Ayrıca çeşitli boyutlarda demir çiviler de çıkarılmıştır. Farklı kaplara ait ağız, kade, kulp gibi seramik parçaları, kandil parçaları, cam parçaları, hayvan kemikleri ile mermer heykele ait bacak ve parmak parçası, bulunan küçük eserlerdendir.

Bu alanda yapılan çalışmalar sırasında, güneydoğu-kuzeybatı yönünde düşen sütun tamburlarından BS58 No.lu üst tamburun alt tarafında, dübel deliklerinin yerlerinin nasıl belirlendiğini gösteren çizgilerin varlığı tespit edildi. Bu sütun tamburunun güneydoğusunda uzanan 02BS5 No.lu sütun tamburunun ise BS58 No.lu tambura uyduğu görüldü. Etrafı açılan mimarî elemanlardan AB25 No.lu arşitrav bloğunun altında ta-

5 Benzer şekilde tek parça taşa işlenmiş ve üzerindeki kitabeye göre Menofilos'a ait nişli bir altar daha önce A. Schöber tarafından yayımlanmıştır. Bkz. A. Schöber, *Der Fries des Hekateions von Lagina*, Baden, 1933, 13, Abb.2.

van kasetinin olduğu belirlenmiştir. Ayrıca bu alanda da sütun tamburları, arşitrav bloğu ve sima blokları düştüğü gibi açığa çıkarılmıştır (Resim: 7).

Çalışmalar sırasında bulunan dış sırasının üst yüzünde, kurşunla kaplanmış ke- net bulunmaktaydı. Bu bize antik restorasyon hakkında önemli bilgiler verdi. Hekate Ta- pınağı'nda bu şekilde restorasyonlar çok nadir görülmektedir. Muhtemelen gözükme- yen bir yer olduğu için yapılmış olmalıdır.

Kazı sırasında ortaya çıkan hayvan kemiklerinin incelenmesi sonunda küçük ve büyük baş hayvanlara ait kemikler bulunmuştur. Bu kemiklerin carnivol (köpek veya tilki), evcil siğir, keçi veya koyuna ait olduğu anlaşılmıştır.

4- Altar ile Tapınak Arasındaki Bizans Yapısı

4.1- Güneydeki Açma

Altar ile tapınak arasında, geçen yıllarda ortaya çıkarılan döşeme ve bunun ba- tısındaki Toskana kaideli sütunlardan oluşan Dorik *peristasis*in batısında kalan alanda kazı çalışmalarına başlanmış ve sadece *peristasis* kısmı açılmıştı (Resim: 6). Bu alan- da bu yıl, güneydoğudan ve kuzeybatıdan olmak üzere iki yönden, iki ekip halinde ça- lışma başlatıldı (Resim: 8). Güneydoğu yöndeki açmada, şapelin kuzeybatı duvarına birleştirilmiş olan ve yapının güneybatı kenarını oluşturan duvar tespit edildi ve bu alan- da Bizans yapısı altındaki zemin döşemesine kadar inildi.

Bu alanda, şapelin kuzeybatı duvarı ile Bizans yapısının güneydoğu duvarı or- tak yapılmıştır. Şapelin batı köşesinden kuzeybatı yönünde devam eden duvar Bizans yapısının batı duvarını oluşturmaktaydı. Bu duvar, zemin döşemesi üzerinden başla- makta ve şapelin diğer duvarlarında görüldüğü gibi, devşirme malzemeler ile yapılmış- tır.

Özellikle Bizans yapısının güneybatı duvarı ile şapelin kuzeybatı duvarının bileş- tiği köşede, Menekles ve Epainetos anıtında olduğu gibi kaide ve taşlı kaidelere ait bloklar devşirme olarak kullanılmıştır. Aynı duvarın devamında, devşirme malzeme ola- rak kullanılmış olan bir friz bloğu tespit edildi (Resim: 9). Friz bloğu duvara enlemesi- ne, kabartmalı kısmı duvarın içinde kalacak şekilde yerleştirilmişti. Blok, köşe ve ka- bartma yüzeyindeki küçük kırık ve aşınmaların dışında sağlam bulundu. Bu, tapınağın duvarları üzerine yerleştirildiğini düşündüğümüz ve 2000 yılı kazısında köşe parçasını bulduğumuz friz bloğunun devamı olmalıdır. Friz bloğunun ön yüzünde, başları tahrip edilmiş, gövdelerine ait bazı kısımlarında kırıklar bulunan iki tanrı ve iki tanrıça betim- lenmiştir (Resim: 10). Bunlardan her iki kenarda bulunanlardan soldakinin Hermes ve sağdakinin ise Aphrodite olduğu anlaşılmaktadır. Ancak ortadaki oturan bayan ve ayak- taki erkek figürlerinin kim oldukları tartışılmaktadır. Oturanın Demeter, ayakta duran ise Poseidon veya Asklepios olabileceği düşünülmektedir.

Friz bloğunun hemen arkasında devşirme blokların arasında kitabe parçası ve daha alt seviyelerde biri iki satır yazıtlı, diğeri yazıtsız, iki köşesi volütlü iki taç bloğu kı- rık şekilde bulundu. Bir parçası da kuzeybatıdaki açmada bulunan bu bloğun altının iç kısmına ait olabileceği düşünülmektedir.

Toprak üst seviyesinden 1,50 m. aşağıda, çok düzenli olmayan tuğla ve yer yer taşlardan oluşan bir zemin ve 1,75 m. derinlikte mermer diğeri bir zemin bulundu. M.S. 4. yüzyıla ait olduğunu düşündüğümüz zemin dolgusu içinde bir heykelin kalça ile ayak bilekleri arasındaki bölüme ait bir parça bulundu. Heykel parçası, mermer zemin üze- rine ters olarak konmuştu.

Buradaki çalışmalar sırasında heykel ve kitabe parçaları, sikke, mimarî bloklar ve mimarî bloklara ait parçalar bulundu. Ayrıca değişik hayvan kemikleri de ortaya çı- karıldı. Bu hayvan kemikleri üzerinde yapılan ilk incelemelere göre; bunların, küçük ve büyük baş hayvanlardan evcil siğir, keçi veya koyuna ait olduğu anlaşılmıştır.

4.2- Kuzeybatıdaki Açma

Şapelin arkasında başlayan açma, tapınağın önüne kadar genişletildi. Yalnız bu açmada toprak üst seviyesinden 1 m. derinliğe kadar inildi. Şapelin batı köşesinden başlayan duvar, tapınağın güney köşesine yakın bir yere kadar devam edip buradan kuzeye doğru dönmekte ve daha önce tapınağın güney doğusunda bulunan geç dönem duvarı ile birleşmektedir. Diğer duvarlarda olduğu gibi bu duvarlarda da, üstte bir alan içerisindeki yapılar ve *peribolos* duvarına ait mimarî elemanlar ve bunların parçaları kullanılmıştır. Kazı alanında inilen seviyede moloz taşlardan oluşan yoğun bir dolguya rastlandı.

Kuzeybatı-güneydoğu yönlü uzanan duvarın hemen güneyinde, yıkılmış şekilde duran 02A40 No.lu kaide parçası ve dik duran 02A37 No.lu heykel kaidesi parçasının etrafı açıldı. Bu iki blok arasındaki duvar örgüsünün devam etmemesi, burasının bir giriş olduğu ve bu kaidelerin söve taşı olarak kullanılmış olabileceğini düşündürmektedir. 02A40 No.lu bloğun batısında açmanın batı kesiti içinde duran blok açılınca, üstte bir sunu çanağının bulunduğu ve yuvarlak bir altının üst bölümü olduğu anlaşıldı.

Çalışmalar sırasında kitabe parçaları bulundu. Özellikle bunlardan birisinin geçen yıl *naosta* bulunan Hellenistik kitabenin parçası olması şaşırtıcıydı. Geç dönem duvarının yakınlarında kırmızı, sarı, kahverengi, yeşil ve mavi renkli fresk parçaları ortaya çıkarıldı. Bulduğumuz tek sikke ise; 02AS40 envanter No.lu, geç döneme ait olduğu anlaşılan koroziona uğramış bir sikkedir. Aynı bölümde kabartma veya heykellere ait olabilecek küçük parçalar da ele geçirildi. Ayrıca üzerinde TYXHS yazılı olan ve Tykhe'ye ithaf edildiği anlaşılan, 15 cm. boyunda mermerden yapılmış küçük bir altar bulundu. Çıkarılan mimarî parçalar arasında, farklı tipte başlıklar, Toskana tipi kaide, sütun ve arşitrava ait parçalar görülmektedir.

Şimdiki durumuna göre, bu yapı şapel ile birlikte inşa edilmişti. Yapının üç yönlü duvar, kuzeydoğu yönü ise sütun sırası ile çevrilmiştir. Güneybatı yönde bir kapı bulunmaktadır. Mermer bloklardan oluşan stylobat üzerinde Toskana kaide ile ait kısmı düz, üst bölümü yivli, tamburlardan oluşan bir sütun, Dor başlığı bulunmaktadır⁶. Bu mimarî elemanlar, kutsal alan içerisinde bir yerden getirilerek burada, M.S. 4. yüzyılda tekrar kullanılmış olmalıdır. Kutsal alan içerisinde Dor mimarîsi ve aynı şekilde yivli sütun tamburları stoada kullanılmıştır. *Stoaya* ait olan Dorik mimarî burada kullanılmış olabilir.

Toskana kaide ile birlikte bu Dorik düzenleme, Aphrodisias'ta Erken İmparatorluk Döneminde görülmektedir⁷. Kitabelere göre Hekate kutsal alanı içerisinde Augustus Döneminde önemli imar faaliyetinin yapıldığı bilinmektedir. Bu Dorik düzenleme de aynı döneme ait olabilir.

5- Nekropol Çalışmaları

5.1- 02YM1 No.lu Mezar

Yayalar mevkiinde 2001 yılında 01YM1 numaralı kaya mezarının kazısı yapılmıştı. Bu mezarın hemen 10 m. güneyinde başlayan teraslar halinde düzenlenmiş alanda mezarların varlığı bilinmekteydi. Bu yıl bu terastaki mezarlardan birisini açmaya karar verdik. Böylece hem bu teraslarda bulunan mezarların tipleri, hem de dönemleri hakkında bilgi sahibi olacaktık. Bu nedenle 01YM1 No.lu mezarın 25 m. güneybatısında, daha öncede açılmış, içi dolu olan bir mezarda çalışmaya karar verildi (Resim: 11). Öncelikle mezarın çevresinde bulunan çalılık, ot ve moloz taşlar temizlendi ve definecilerin açtığı çukurun çevresinde bir açma alanı belirlenerek çalışmaya başlandı.

6 A. A. Tırpan-B. Söğüt, "Koranza Kazısı 1998", 21. Kazı Sonuçları Toplantısı-2, 2000, 156, Res.7.

7 Claudiuslar Dönemine tarihlenen Aphrodisias Sebasteion'unun birinci katında görülen düzenleme, bu tür uygulamaların en güzel örneklerinden birisidir. Buradaki cephe düzenlemesi için bkz. U. Outschar, "Betrachtungen zur Kunstgeschichtlichen Stellung des Sebasteions in Aphrodisias", *Aphrodisias de Carie. Colloque du Centre de Recherches Archeologiques de l'Universite de Lille III*, 13 Novembre 1985, Ed.: J. Geniere-K. Enn, Paris, 1987, 108, Abb.5.

Doğal kayadaki açıklık tam belirlendikten sonra mezarın içi aşamalı olarak kazılmaya başlandı. Mezar, kuzey-güney yönünde oyularak yapılmış olup girişi kuzeydedir. Girişin üstündeki 1 m.lik kısmı defineciler tarafından kırılarak tahrip edilmişti ve mezarın içi toprak ve taş dolmuştu.

Kazılar sonucunda, mezarın ön odasının olduğu ve girişin gerisinde ikinci bir odanın bulunduğu anlaşıldı (Resim: 12). Ön odanın üst kısmı tamamen tahribata uğramıştı. Her iki mezar odası da kayaya oyulmuştu ve birbirine bağlantıyı sağlayan bir kapı bulunmaktaydı. Ön odanın her iki yan kenarında yüzeysel bir oygu tekne vardı. Ön tarafta yer alan mekân "I No.lu", arka kısımda yer alan oda ise "II No.lu" mezar odası olarak isimlendirildi (Çizim: 1).

II No.lu odaya girişin tam olarak ortaya çıkarılmasından sonra, mezar odasının iç bölümünde seviyeli olarak döküntü toprağın kazısına başlandı. Mezar odasının iç bölümünde, yoğun olarak doğal dökülmenden oluşmuş sert döküntü toprak tabakası ve moloz taşlar görülmekteydi.

Dolgu toprağın seviyeli olarak kaldırılma çalışmaları sırasında, sert toprak tabakası ile karşılaşıldı. Bu seviyede ikisi büyük (0,40x0,60x0,25 m. ve 0,50x0,30x0,15 m.) diğerleri küçük moloz taşların bulunduğu gözlemlendi. Çıkarılan taş ve toprağın mezarın içine ağzının kırılmasından sonra döküldüğü anlaşıldı. Döküntü taş ve toprağın çıkarılmasından sonra, mezar odasındaki toprağın değiştiği fark edildi. Bu seviye kazılırken mezar odasının tavanından 1,63 m. derinlikten itibaren, altın parçaları, kemik parçaları ve seramik parçaları bulunmaya başlandı. Mezar odasında seviye inme çalışmaları sırasında 1,65 m. derinlikte doğu, güney ve batı yönlerinde gömü yerleri tespit edildi. *Klineler* belirlendikten sonra gezinti bölümünde kazıya devam edildi. Tavandan 2 m. de gezinti bölümü zemin seviyesine ulaşıldı.

Çalışmalar sırasında, korozyona uğramış biri gümüş, diğerleri bronz sikkeler, altın *diadem* parçaları, pişmiş toprak bir adet kandil, seramik parçaları, demir çiviler ve kemikler ortaya çıkarıldı. Gezinti bölümünde çıkan kemikler belirli bir düzen içinde değildi. Kemikler insana aitti ve buluntu şekli buraya atılmış ya da düşmüş olduğunu göstermektedir. Çünkü kemikler dağınık ve gelişigüzel parçalar halinde bulundu. Tekrar kullanımlarda karışıklıklar bu kadar fazla olmamalıdır. Bu karışıklıkların fazla olması, bunların defineciler tarafından yapılmış olabileceğini düşündürmektedir. Bu bölümde korozyona uğramış bronz sikkeler, *diadem* parçaları, seramik parçalarının yoğun çıkması bu düşüncüyü desteklemektedir. II No.lu mezar odasının girişinde, eşik seviyesinde fazla miktarda demir çiviler ortaya çıktı. Bu çivilerin yoğunluğu, girişin ahşap bir kapıyla kapatılmış olabileceğini düşündürmektedir.

Gezinti bölümünün ortaya çıkarılıp temizlenmesinden sonra doğu, güney ve batı *klinelerinde* çalışmalar başlatıldı. *Kline* çalışmaları sırasında altın *diadem* parçaları, iki adet altın küpe, seramik parçaları ve kemikler ortaya çıkarıldı. *Klinelerden* çıkan kemiklerin fazla olması ve mezarın tamamında bulunması, birden fazla gömü yapıldığını göstermektedir.

Mezarın I No.lu odasında doğu ve batı yönünde birer gömü yeri, II No.lu odasında doğu, güney ve batı yönlerinde birer olmak üzere toplam beş ayrı gömü yerinin varlığı tespit edildi. Buluntulara göre gömü yerlerinin tamamının kullanıldığı anlaşılmaktadır. Yüzeysel oygu tekne biçimindeki gömü yerlerinin dışında birinci odanın geçiş bölümü ve ikinci odanın gezinti bölümünde de yoğun insan kemiklerinin ortaya çıkması, kemiklerin yanında gömü hediyelerinin olması, mezarın tekrar kullanımı esnasında ara bölümün etrafındaki gömü yerlerinde bulunan kemiklerin aşağı atılarak, tekrar gömülerin yapıldığı anlaşılmaktadır. Yanmış insan kemiklerinin azlığı, muhtemelen bir kremasyon gömünün bulunduğu göstermektedir. En az 10 gömünün yapılmış olduğu anlaşılan mezarda, sadece birisinin kremasyon olması⁸; bunun, ailenin uzakta ölmüş ve külleri buraya getirilmiş bireyine ait olabileceğini düşündürmektedir.

8 Mezarda bulunan kemiklerin bir ön değerlendirmesi için "7- 02YM: Nolu Mezardan Çıkan Kemikler" bölümüne bakınız.

Buluntular değerlendirildiğinde, bu mezarın en erken buluntusu M.Ö. 4. yüzyıldır. Diğer buluntular, Hellenistik ve Roma İmparatorluk Dönemlerine aittir. Böylece, mezarın M.Ö. 4. yüzyılda yapıldığını ve sonrasında Roma Dönemi içlerine kadar kullanılmaya devam edildiğini söylemek mümkündür.

Bu mezardaki buluntular, 2001 yılında açılan kaya mezarının buluntuları ile paralellik göstermektedir. Bu tespitlere göre nekropol alanının M.Ö. 4. yüzyılda kullanıma başlandığı ve sonrasında kullanılmaya devam edildiği anlaşılmaktadır. Bu mezardaki en önemli tespitlerden birisi de parça hayvan kemikleridir. Bu kemikler, Patara mezarlarında bulunduğu gibi⁹, burada da yiyecek bırakma kültürünün olduğunu düşündürmektedir. Ayrıca bu nekropol alanının 100 m. kuzeybatısındaki Apollon ve Artemis kutsal alanına dikilen, M.Ö. 4. yüzyıl ortalarına ait bir stel üzerindeki kitabelere göre, kutsal alan yakınında yer aldıkları belirtilen mezarlar, buluntularla kesinleşmiş olmaktadır¹⁰.

5.2- Teras Duvarı Çalışmaları

02 YM 1 numaralı mezarın 15 m. güneyinde yer alan üst terasta, tarla sahibi Mehmet Kırar'ın, çift sürerken bir taşın ortaya çıktığını haber vermesi üzerine, burada kazı ve temizlik çalışması yapılmaya karar verildi (Resim: 13). Bu tarla kenarındaki terasta, kuzey-güney doğrultusunda uzanan, kabarık yüzeyli, dörtgen, konglomera taşlardan bir duvar ve tarla ortasında altar şeklinde bir blok vardı. Burada altar olduğunu düşündüğümüz blok ile duvarın ilişkisini belirlemek ve altarı tarladan çıkararak korumaya almak için çalışmalara başlandı.

Altarın ve duvarın etrafındaki otlar temizlendikten sonra seviyeli olarak kazılmaya başlandı. Üst seviyede sadece iki bloğun orijinal yerinde olduğu diğer beş bloğun duvardan yıkılarak, duvarın hemen önüne düştüğü görüldü. Bu duvara ait bazı bloklar biraz daha uzağa yuvarlanmıştı. Seviye inildikçe üst sıradaki blokların altında ikinci sıra duvar bloklarının düzgün şekilde devam ettiği tespit edildi. Çalışmalar sırasında seramik parçalarına rastlandı. Burada bulunan seramik parçaları ve kırıkları bulunan bir kandil, M.Ö. 4. yüzyıldan Roma Dönemine kadar tarihlenmektedir. Dörtgen, kabarık yüzeyli konglomera taşlardan örülmüş olan duvar örgüsü tek sıradır. Aynı teknikte duvar örgüsü Apollon ve Artemis kutsal alanındaki M.Ö. 4. yüzyıla ait olduğu düşünülen teras duvarlarında da görülmektedir¹¹.

Hemen duvarın batısında yer alan ana kaya üzerinde yapılan toprak temizleme çalışması sırasında, başta dörtgen formda başlayan, sonra genişleyerek şekli değişen bir oyuğa rastlandı. Oyuğun şekli burasının devam eden teras duvarı için yapılmış olabileceğini göstermektedir.

Tarla içinde altar olduğunu düşündüğümüz blok etrafında yaptığımız seviye inme çalışması sırasında, altarın üst kısmının oyulmuş olduğu ve bu kısmın blok taşlarla mezar ağız şeklinde kapatıldığı tespit edildi. Bu oyuk içinde toprak dolgu haricinde herhangi bir buluntuya rastlanmadı. Ancak altarın etrafında çeşitli kaplara ait parçalar ve toprak üst seviyesinden 0,15 m. derinlikte, bir yüzük taşı bulundu¹².

Altarın 0,40 m. batısında, moloz taşlardan örülmüş bir duvar tespit edildi. Duvar ile altar arasında bağlantı yoktu ve altar tek başına duruyordu. Altar ile ilgili tespitler yapıldıktan sonra kaldırıldı. Altarın yakınında bulunan moloz taşlı duvar ve yukarıda bahsedilen kabarık yüzeyli dörtgen konglomera taşlardan örülü duvar arasında bir ilişkinin olduğu düşünülmekle birlikte, bu alanın kazısı tamamlanamadığı için, kesin karar verilemedi. Bu alandaki çalışmalara gelecek yıl devam edilmek üzere ara verildi (Resim: 14).

9 H. İşkan-N. Çevik, "III. Nekropol Kazıları", 20. Kazı Sonuçları Toplantısı-II, 1999, 163.

10 Kitabe hakkında detaylı bilgi için bkz. M.Ç. Şahin, "Lagina'dan (Koranza) İki Yeri Yazıtı", *Anadolu* 17, 1975, 179-182.

11 M. Ç. Şahin, *Agm.*, Lev.II.1-2, III.1-2.

12 Bu yüzük taşlarının benzerlerinden, öncce yıllarda Hekate Tapınağı naos kazısında yoğun şekilde bulunmuştu. Bkz. A. A. Tirpan-B. Söğüt, "Hekate Temenosu 2000 Çalışmaları", 23. Kazı Sonuçları Toplantısı-2, 2002, 344.

Bu alandaki en önemli tespitlerden birisi, burada teras duvarı olabilecek bir duvarın varlığıdır. Ancak duvarın tam işlevi ve yakınındaki yapılar ile olan ilişkisini tam olarak belirleyemedik. Ancak burasının nekropol alanı olabileceğini düşündürmektedir. Bu alanın şimdilik muhtemelen M.Ö. 4. yüzyılda inşa edildiği ve Hellenistik ve Roma Dönemleri boyunca kullanılmış olduğu anlaşılmaktadır.

6- Temizlik ve Konservasyon Çalışmaları

Kazılarda, önceki yıllarda bulunmuş olan mimarî bloklar ve heykel parçaları Bizans Dönemi duvarlarında devşirme malzeme olarak kullanılmıştı. Bu kullanıma bağlı olarak heykel parçaları ve mimarî bloklar kireç harcı ile kaplanmış durumdaydı. Bu harçlar heykellerdeki elbise kıvrımları arasına ve mimarî bloklardaki bezeme aralarında dödüğü için temizlenememişti. Bu eserlerden bazıları üzerindeki harç ve kireç kalıntıları mekanik olarak temizlendi. Böylece en azından bazı mimarî bloklar ve heykel parçaları gelecek yıllarda yapılacak olan restorasyon çalışmalarında birleştirilmeye hazır hale getirildi.

7- 02YM1 No.lu Mezardan Çıkan Kemikler

Zehra SATAR

02YM1 No.lu mezarın I ve II No.lu odasında çıkarılan kemikler ayrı ayrı incelenmiştir. II No.lu mezar odasında doğu, batı ve güneyde olmak üzere üç gömü yeri bulunmaktadır. Bu mezar odasında en fazla kemik gezinti bölümü denilen kısımda bulunmuştur. Kemikler birbirinden bağımsız olup belli bir iskelet oluşturamamaktadır. Bunlar gezinti yolunda dağınık bir biçimde ele geçirilmiştir. II No.lu mezar odasında beş erişkin bireye ve iki çocuğa ait kemikler tespit edilmiştir. Cinsiyet tespiti yapılabilecek yeterli kriter bulunmamaktadır. II No.lu mezar odasından çıkarılan kemikler arasında yanmış kemiklere de rastlanmıştır. Bunlar dışında bazı patolojik oluşumlar da mevcuttur. Parmak kemiklerinde deformeler, omurlarda çökmeler, bir yetişkinin sol topuk kemiğinde bozulma ve uzun kemiklerde patolojik ve morfolojik bozukluklar tespit edilmiştir. Yine çok sayıda erişkinlere ve çocuklara ait izole dişler mevcuttur. Ayrıca koyun veya keçiye ait kemikler ve kanatlı hayvan kemiklerine de rastlanmıştır.

I No.lu mezar odasında; doğu ve batı olmak üzere iki gömü yeri mevcuttur. Bu odada da en fazla insan kemiği II No.lu odaya geçişi sağlayan ara bölümde ve I No.lu odanın gezinti bölümü olan II No.lu odasının girişi yakınında bulunmuştur. Burada da insan kemikleri birbirinden bağımsız olup belli bir iskelet oluşturamamaktadır. Bunlar geçiş yolunda dağınık biçimde bulunmaktadır. I No.lu mezar odasında üç erişkin bireye ait kemikler tespit edilmiştir. Cinsiyet tespiti için yeterli kriter mevcut değildir. Kemikler üzerinde ilk incelemelere göre herhangi bir patolojik oluşuma rastlanmamıştır. II No.lu mezar odasında da izole olarak yetişkin ve çocuğa ait dişler mevcuttur. İnsan kemiklerinin dışında burada da kedi ve köpeğe ait kemikler de bulunmuştur.

Sonuç olarak, 2002 yılında açılan mezarda da ilk belirlemelere göre toplam sekiz erişkin ve iki çocuğa ait kemikler mevcuttur. Erişkin bireylerde cinsiyet tespiti yapılabilecek kriterler bulunmamaktadır. II No.lu mezar odasında I'e göre daha çok kemik bulunmuştur. Çok az sayıda yanmış kemikler ele geçirilmiştir. Kemiklerde bazı patolojik oluşumlar da mevcuttur. Keçi ve koyun, kedi ve köpek ile kanatlı hayvanlara ait kemikler mevcuttur. Mezardaki *kline* sayısından fazla bireyin bulunması, bu mezarın farklı dönemlerde birkaç kez kullanılmış olabileceğini akla getirmektedir. Ayrıca mezarda yemek için kullanılmış olduğu düşünülen hayvan kemiklerin varlığı da anlaşılmıştır. İnsan ve hayvan kemikleri hakkında daha ilerde detaylı çalışmalar yapılacaktır.

8- Turgut Kasabası Sosyal Antropolojik Çalışması

Kadriye ŞAHİN

Bu çalışma kapsamında; Lagina Hekate kutsal alanının da içinde yer aldığı Turgut Belediyesi'nde geçmişte ve günümüzdeki bazı gelenekler, örf, adet ve uygulamalarıyla ilgili sosyal antropolojik bir çalışma yapılmıştır. Elde edilen bulgulara göre; gözlem, görüşme ve soru sormaya dayalı alan çalışması gerçekleştirilmiştir. Görsel malzemeler incelenmiş ve bu tespitler resimlerle desteklenmiştir.

Lagina Hekate kutsal alanında Antik Dönemde yapılan törenler ve uygulamalarla ilgili olarak, Turgut'ta bugün benzer uygulamaların devam ettiği düşünülmese rağmen, kutsal alandaki kazı çalışmaları tam olarak bitirilemediği için, kesin bir karşılaştırma yapmak mümkün değildir. Ancak kazıda yapılan ilk tespitler gelecekte çok önemli sosyolojik sonuçların çıkacağını göstermektedir.

Hekate kutsal alanı ve çevresinde kazı çalışmalarının devam etmesi nedeniyle çalışmanın ağırlık noktasını Turgut'ta yaşayan insanların kültürel ve sosyal yaşamlarında yer alan sosyal antropolojik öğeler oluşturmuştur. Bayramlar, düğün, ölüm gelenekleri, askere uğurlama, yemek kültürü, hıdırellez törenleri, geçim kaynakları, batıl inanç ve uygulamalar, yatırımlar ve benzeri konulardaki bilgiler 1960 yıllarında ve günümüzdeki şekli ile 60 yaş üzerindeki kişilerden dinlenmiş ve yazılmıştır.

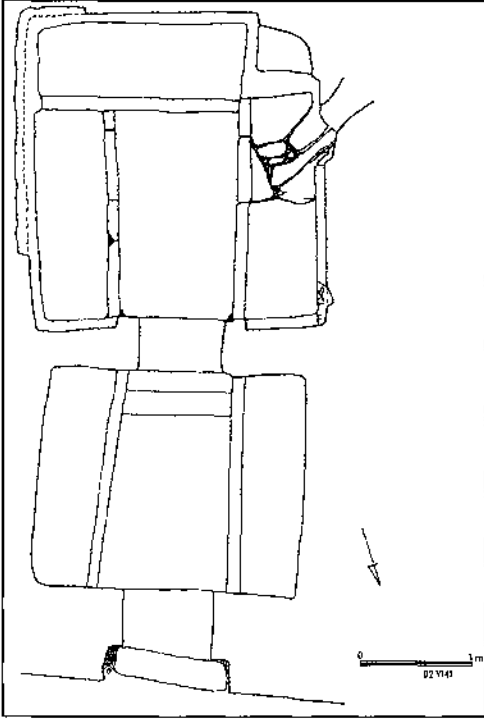
Gelecek yıl çalışmalara devam edilecektir.

9- Turgut ve Çevresindeki Kamu Yapılarında Cephe Süslemeleri

Selda ÖZGÜN

"Kompozisyon ve Süsleme Özellikleriyle Ege Bölgesi Kamu Yapılarında Cephe (1839'dan 1940'a kadar)" adlı doktora tezi kapsamında bu yıl yaz döneminde Muğla İli ve ilçelerinde çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Öncelikle Muğla Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nda bulunan dosyalardan yapı isimleri tespit edilmiştir. Sonrasında Muğla merkez ile Yatağan, Milas, Bodrum ilçeleri ve çevresinde arazi çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Bu arazi çalışmaları sonucunda Muğla Merkez Yatağan ve Milas'ta konumuz kapsamına giren yapılar incelenmiştir. Muğla Merkez'de Atatürk İlköğretim Okulu, Anadolu Kız Meslek Lisesi, Mustafaefendi İlköğretim Okulu, Kültür Müdürlüğü (Eski Garnizon), Kültür Merkezi (Eski Cezaevi), Eski Adliye, Çevre Müdürlüğü, Belediye ve Halk Bankası binalarında çalışmalar yapılmıştır. İlçelerden Yatağan Anadolu Lisesi Binası, Milas Ortaokulu, Milas Sakarya İlköğretim Okulu (Numune Mektebi), Milas Vergi Dairesi (Eski Hükümet Konağı)'nin fotoğrafları çekilmiş, tanımlamaları yapılmış, rölevaleri çıkarılmıştır.

Yapılan bu çalışmalar sonucunda Muğla İli ve ilçelerinde toplam 13 yapı çalışma kapsamına alınmıştır. Daha sonraki yıllarda da kasaba ve köylerdeki yapılar üzerine detaylı çalışmalara devam edilecektir.

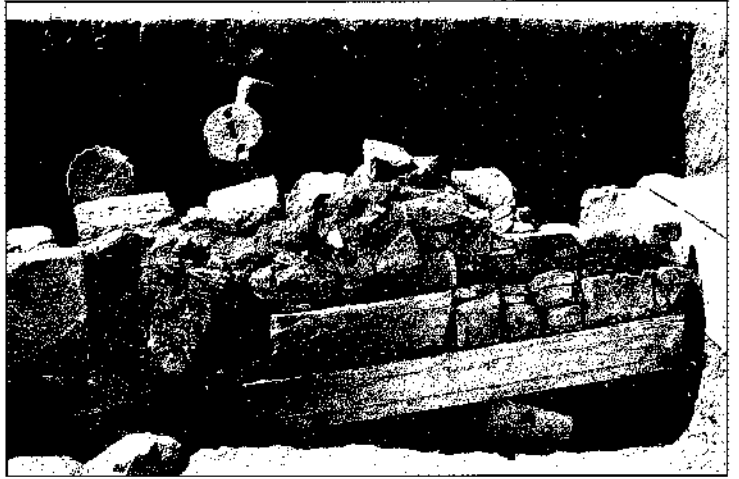
Çizim 1: 02YM1 No.lu mezarın plâni

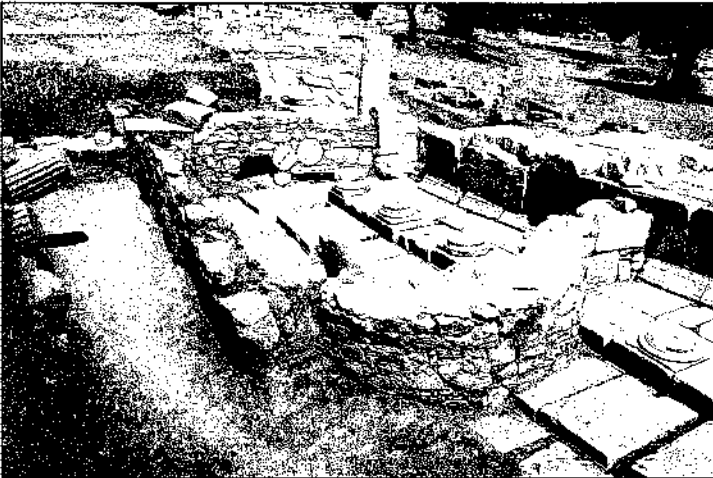
Resim 1: Propylonun kuzeybatısındaki çalışmalar

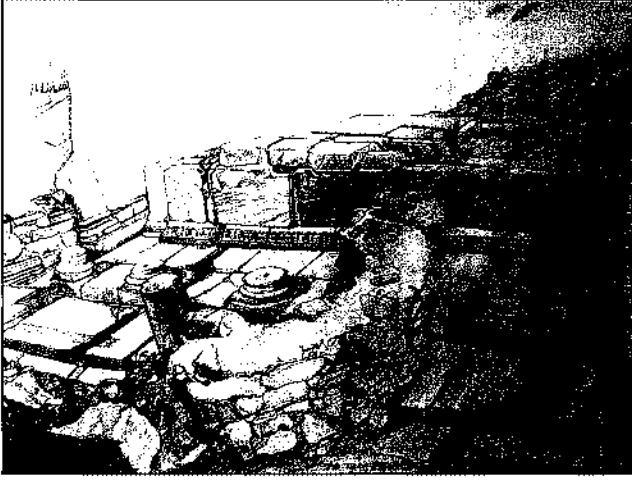
Resim 2: Şapelin güney-batısında bulunan ilk mimari bloklar

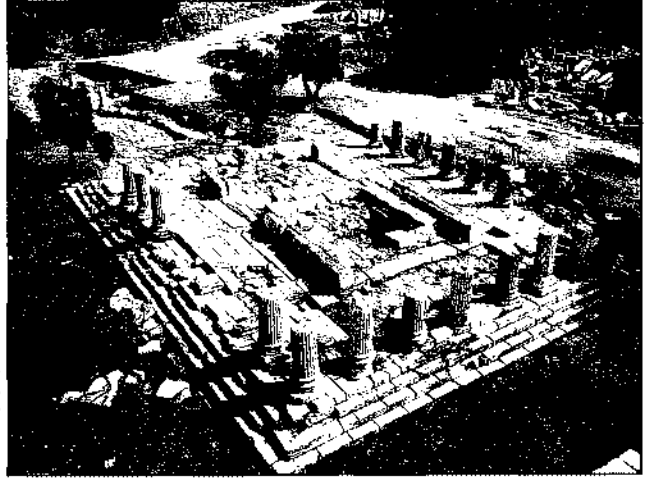
Resim 3: Şapelin güney-batı duvarının içten görünüşü

Resim 4: Şapelin kazı sonrası durumu

Resim 5: Şapel ve altarın güneybatıdan görünümü (Çizen: Selçuk Kaya)

Resim 6: Hekate Tapınağı'nın güneybatısındaki çalışmalar ve tapınak ile altar arasındaki alanın kazı öncesi durumu

Resim 7: Hekate Tapınağı'nın güneybatısında çıkarılan mimari bloklar

Resim 8: Bizans yapısındaki kazı çalışmaları

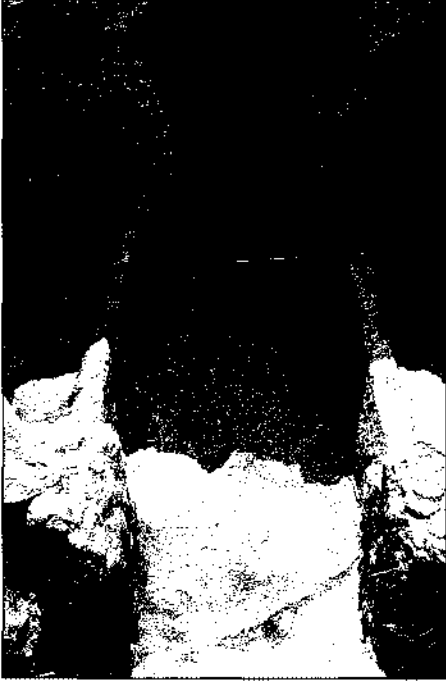
Resim 9: Bizans yapısı güneybatı açmasında çıkan friz ve diğer mimari bloklar

Resim 10: Friz bloğu üzerindeki kabartmalar

Resim 11: 02YM1 No.lu mezarın bulunduğu teras

Resim 12: 02YM1 No.lu mezarın kazı sonrası I No.lu odası

Resim 13: Teras duvarının bulunduğu alanın kazı öncesi durumu

Resim 14: Teras duvarının bulunduğu alanın kazı sonrası durumu